

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	42766
Nom	Cooperatives agràries i desenvolupament rural
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	3.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2204 - Màster Universitari en Economia Social (Cooperatives i Entitats no Lucrat.)	Facultat d'Economia	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2204 - Màster Universitari en Economia Social (Cooperatives i Entitats no Lucrat.)	11 - Cooperatives agràries i desenvolupament rural	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
ESCRIBANO PIZARRO, JAIME	195 - Geografia

RESUM

L'assignatura de Cooperatives Agràries i Desenvolupament Rural està estrictament vinculada a l'importació que gradualment està adjuntant les cooperatives agràries / rurals com a instrument per al desenvolupament, transformació i funcionament sostenible dels territoris rurals. Les estratègies i les decisions de les cooperatives cada vegada tenen major transcendència en l'àmbit local com a internacional. I això ocorre perquè les mismes ja estan actuant fora dels límits estrictes locals i, per tant, fer una organització de territoris molt més amplis, inclosos fora de les fronteres nacionals. Des d'aquesta perspectiva, l'assignatura es centra en l'anàlisi i l'anàlisi de tots els aspectes relacionats amb la gènesi, el desenvolupament i la consolidació de les cooperatives agràries / rurals com a estructures associades al mitjà rural, amb la seva activitat fonamental a la producció, el comerç, les finances i la prestació de serveis, sense incloure altres activitats que facilitin ingressos als socis. Tot ello amb la finalitat de millorar les condicions de vida en el medi rural tant dels socis-agricultors, com de les seves famílies i de la població de manera general. Des d'aquesta perspectiva, les cooperatives agràries / rurals necessiten més rellevància en els espais rurals al tracte d'empreses d'economia social amb una àmplia base social, i que es caracteritzen per ser importants agències generadores d'activitat capaces de contribuir decisivament al desenvolupament sostenible de les zones rurals, des de la perspectiva econòmica com a social i mediambiental. Així, entre els objectius d'aquesta assignatura, s'ha trobat l'obtenció d'un coneixement

major, l'entitat i el reflex sobre l'import que tenen les cooperatives agràries / rurals a l'articulació i la vertebració d'un espai rural heterogeni, i en un procés de globalització estretament vinculat paulatina concentració i control monopolístic de la producció i el mercat agroalimentari.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Haver cursat les assignatures troncal del master (primer quadrimestre)

- Coneixements mínims de llengües estrangeres com el francès, anglès, alemany, etc. que permeti a l'alumne llegir i comprendre textos en altres idiomes.
- Coneixements mínims en ofimàtica que permeten a l'alumne lliurar pràctiques, exercicis, resums, comentaris, etc. en format digital mitjançant els processadors de text més habituals, i fins i tot realitzar presentacions amb eines com el PowerPoint, per exemple.
- Igualment, coneix

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENTATGE (RD 822/2021)

2127 - M.U. en Economía Social

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Comprendre el funcionament de les entitats i empreses que conformen l'economia social.
- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Saber treballar en equips multidisciplinaris reproduint contextos reals i aportant i coordinant els propis coneixements amb els d'altres branques i intervinents.

- Participar en debats i discussions, dirigir-los i coordinar-los i ser capaços de resumir i extreure'n les conclusions més rellevants i acceptades per la majoria.
- Utilitzar les diferents tècniques d'exposició-oral, escrita, presentacions, panells, etc-per comunicar els seus coneixements, propostes i posicions.
- Projectar sobre problemes concrets els seus coneixements i saber resumir i extractar els arguments i les conclusions més rellevants per a la seva resolució.
- Ser capaços de buscar, ordenar, analitzar i sintetitzar la informació, seleccionant la que resulta pertinent per a la presa de decisions.
- Saber treballar en equip amb eficàcia i eficiència.
- Ser capaços de prendre decisions tant individuals com col·lectives en la seva tasca professional i / o investigadora.
- Tenir una actitud proactiva davant dels possibles canvis que es produeixen en la seva tasca professional i / o investigadora.
- Ser capaços d'integrar les noves tecnologies en la seva tasca professional i / o investigadora.
- Saber redactar i preparar presentacions per posteriorment exposar-les i defensar-les.
- Ser capaços d'analitzar de forma crítica tant el seu treball com el del seu company.
- Ser capaços d'integrar-se en equips, tant en funció de directius o coordinadors com a funcions específiques acotades i en funcions de suport al propi equip o altres.
- Entendre l'àmbit d'actuació de l'Economia Social des dels seus diferents punts de vista i perspectives: jurídica, social, econòmica i empresarial, fonamentalment.
- Entendre el funcionament de les cooperatives de crèdit i de les cooperatives agràries i la relació existent entre elles.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

En finalitzar el procés d'ensenyament-aprenentatge, l'alumnat haurà après:

1. Conèixer els fonaments tradicionals i els nous enfocaments que inspiren el desenvolupament rural des d'una visió més sostenible.
2. Estudiar i analitzar, des de la perspectiva temporal, la Política Agrícola Comuna i la seva repercussió sobre l'agricultura de la Unió Europea.
3. Oferir una visió general de les característiques particulars que té la gestió d'una cooperativa. La cooperativa, per la seva mateixa filosofia, és un tipus d'organització empresarial que pot ser fonamental per al desenvolupament sostenible del medi rural, a l'respectar el medi ambient, promoure el benestar social entre els socis i les seves famílies, i traslladar d'una manera clara aquests beneficis al conjunt de la societat. Així, es pretén analitzar i fer comprendre els aspectes diferenciadors de les cooperatives en la seva gestió pel que fa als altres tipus d'organització empresarial.
4. Conèixer, comprendre i identificar les diferents vessants existents en el moviment cooperatiu agrari comunitari europeu. Donar a conèixer alguns exemples de cooperatives agràries en països septentrionals i meridionals de la Unió Europea i, especialment, en aquells països on el sector cooperatiu agrari apareix

com un important agent econòmic i social.

5. Conèixer els antecedents de les pràctiques associatives en el medi rural espanyol, atenent les seves variades manifestacions històriques. Donar a conèixer els canvis que a Espanya han experimentat les cooperatives agràries durant les últimes dècades, tant en la seva base productiva com social i comercial. Comprendre la importància que tenen les cooperatives agràries en el procés de desenvolupament rural, com a instrument que fins al moment ha aconseguit garantir ingressos estables per als petits i mitjans agricultors associats, al mateix temps que ha permès postergar la desaparició de nombroses explotacions agropecuàries familiars.

6. Conèixer l'evolució històrica del moviment cooperatiu agrari a Amèrica Llatina. Conèixer, comprendre i identificar els diferents enfocaments existents dins el moviment cooperatiu. Donar a conèixer alguns exemples de cooperatives agràries al Brasil, on el sector cooperatiu es posiciona com un dels més importants de Llatinoamèrica en termes de base social, dimensió econòmica i actuació territorial.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El Desenvolupament Rural

- 1.1. Enfocaments tradicionals
- 1.2. Els nous enfocaments
- 1.3. La visió des de l'Unió Europea
- 1.4. Les experiències

2. La Política Agrària Comuna

- 2.1. Evolució de la PAC
- 2.2. Fonaments de la PAC
- 2.3. Impacte de la PAC en el medi rural comunitari europeu

3. Cooperativisme Agrari. La gestió de les Cooperatives Agràries

- 3.1. Concepte i classificació de les formes associatives agràries.
- 3.2. Principis de l'cooperativisme. La participació en les cooperatives agràries.
- 3.3. Desenvolupament i organització de la cooperativa agrària.
- 3.4. Cooperatives Agràries i internacionalització de l'capital: estructures de segon i ulterior grau.

4. Les cooperatives agràries a la Unió Europea

- 4.1. Antecedents, canvis i procés d'internacionalització
- 4.2. La dinàmica mercantil: Holanda i Dinamarca.

5. Les cooperatives agràries a Espanya

- 5.1. Procés de formació i consolidació, les cooperatives agràries en el nou escenari internacional
- 5.2. L'aposta per un cooperativisme de major dimensió econòmica i de caràcter transnacional: ANECOOP.

6. Les Cooperatives Agràries en Latinoamèrica

- 6.1. Antecedents del moviment cooperatiu
- 6.2. Els diferents enfocaments del cooperativisme agrari: OCB i MST
- 6.3. Compromís amb el desenvolupament rural

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	15,00	100
Pràctiques en aula	15,00	100
Elaboració de treballs en grup	5,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Estudi i treball autònom	10,00	0
Lectures de material complementari	6,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	9,00	0
Resolució de casos pràctics	5,00	0
TOTAL	75,00	

METODOLOGIA DOCENT

- Classes teòriques: tant lliçons magistrals com d'interacció i participació directa amb els / les estudiants, on s'abordaran els principals aspectes de cada un dels temes reflectits en l'apartat "continguts" de la present Guia Docent.
- Classes pràctiques: realització d'exercicis aplicats i / o tasques que puguin ser desenvolupades de forma individual o en grup. Aplicació del mètode del cas, tècniques de resolució d'exercicis i discussió sobre articles, sentències, etc.
- Activitats complementàries: es plantejaran diverses opcions a principi de curs, si bé s'aprofitaran les possibilitats que permetin tant el desenvolupament del propi Màster com la realitat del territori valencià. De realitzar-, aquesta part de la matèria s'entén com a avaluació contínua i no es podrà recuperar si no es fa en el moment en què tingui lloc. Possibilitats: visualització de documentals que reflecteixin aspectes actuals inclosos en el temari, problemàtiques socials, ecològiques, conflictes, etc .; conferències / xerrades impartides per experts en la matèria externs a la universitat i / o món acadèmic, etc .; pràctiques / sortides de camp; etc.
- Tutories programades i / o no programades: de tipus individual o col·lectiu, per a fer seguiment de la matèria, canalitzar el seu estudi i comprensió, resoldre dubtes de les pràctiques, etc. Podran ser presencials i no-presencials (via Moodle o e-mail)

- Proves d'avaluació, en on demostrar el coneixement dels continguts teoricopràctics de l'assignatura.

AVALUACIÓ

Avaluació contínua mitjançant: assistència obligatòria a les classes teòriques i pràctiques, participació activa en les sessions i realització i lliurament dels treballs individuals o en grup sol·licitats (resolució de casos, exercicis, comentaris de textos, etc.) = 40%

Avaluació final: realització de proves d'avaluació (test, casos pràctics, exercicis, etc.) = 60%

Política d'ús d'Intel·ligència Artificial (IA). S'ha d'incloure un paràgraf al final de qualsevol tasca que utilitze Intel·ligència Artificial, explicant per què s'ha fet servir i quines instruccions s'han aplicat per obtenir els resultats. Si això no es fa, s'estarà infringint la política d'honestedat acadèmica i serà considerat plagi. Concretament, segons l'article 11.g de la Llei 3/2022, de 24 de febrer, de convivència universitària, quant al ChatGPT, es considerarà falta molt greu plagiar totalment o parcialment una obra, o cometre frau acadèmic en l'elaboració de qualsevol treball o activitat que se sol·licite a l'alumnat. S'entendrà com a frau acadèmic qualsevol comportament premeditat tendent a falsejar els resultats d'un examen o treball, propi o alié (inclòs l'ús indegut de la intel·ligència artificial com ChatGPT), realitzat com a requisit per a superar una assignatura o acreditar el rendiment acadèmic.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Gómez López, J. D. (2004): Las cooperativas agrarias. Instrumentos de desarrollo rural. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alicante, Alicante.
- OIT (1998): Creación de un clima positivo y condiciones favorables para el desarrollo cooperativo en América Latina. OIT, Ginebra.
- Esparcia Pérez, J y Hernández Hernández, M (2018): Espacios rurales: cambios y permanencias. En López Palomeque, F. y Plaza Gutiérrez, J. I. (Eds. y Coords.): Geografía de Europa. Estructuras, procesos y dinámicas territoriales, pp. 321-358. Valencia: PUV y Tirant Humanidades.
- ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J. y SANCHEZ, D. (2017): Los territorios rurales. ROMERO, J. (Coord.): Geografía Humana de España. Valencia: Tirant Humanidades y Publicaciones Universidad de Valencia, pp. 367-448
- ESPARCIA, J., ESCRIBANO, J. y SERRANO, J.J. (2016): Desarrollo local en los espacios rurales. NOGUERA, J. (Ed.): La visión territorial y sostenible del desarrollo local. Una perspectiva multidisciplinar. Volumen I: Territorio, desarrollo, sistema productivo, Brasilia: Sebrae; Valencia: Universidad de Valencia, pp. 93-110.
- ESPARCIA, J. y ESCRIBANO, J. (2015): Programas europeos y el enfoque territorial. HERMOSILLA, J. e IRANZO, E. (coords.): Atlas de los recursos territoriales valencianos. Ed. Universidad de Valencia, pp. 268-276.

- HERMOSILLA, J. e IRANZO, E. (coords.): Atlas de los recursos territoriales valencianos. Ed. Universidad de Valencia, pp. 268-276.
- FECOAV (2008). Estrategias colectivas para el desarrollo rural. El caso de las cooperativas de la Comunidad Valenciana.
- Ortiz, D., Moreno, O. y Moragues, A. (2010) Innovative strategies of agricultural cooperatives in the framework of the new rural development paradigms. The case of the Region of Valencia (Spain). *Environment and Planning A*, 42: 661-677.
- Biblioteca de ciencias sociales de la UV "Guía de recursos bibliográficos sobre economía social" <https://cibisoc.blogs.uv.es/recursos-tematicos/economia-social/>
- Chaves,R., Fajardo,G, Monzón,J.L. (dir) (2020): Manual de economía social, Editorial Tirant lo blanc, Valencia

Complementàries

- Gómez López, J. D. (2008): La intercooperación entre cooperativas agrarias: tradición e innovación, in *Los sistemas locales de empresas y el desarrollo territorial: evolución y perspectivas actuales en un contexto globalizado*, Alicante, Asociación de Geógrafos Españoles-AGE y ECU, pp. 359-379.
- JULIA IGUAL, J.F.; MARI VIDAL, S., (2002): Agricultura y cooperativismo. El ejemplo europeo, en *Libro Blanco de la Agricultura y el Desarrollo Rural*, Madrid, págs. 1-29.
- Consejo Económico y Social España (2018): Informe sobre el medio rural y su vertebración social y territorial.
- Camarero, L. (2007): Para comprender el desarrollo rural. En García Docampo, M. (Ed.): *Perspectivas teóricas en desarrollo local*, 171-192. Coruña: Netbiblo.
- FARINÓS, J. y ESCRIBANO, J. (2018): Programas de desarrollo rural. España en mapas. Una síntesis Geográfica. Capítulo 22: Articulación territorial. Ed. Instituto Geográfico Regional. Centro Nacional de Información Geográfica, Ministerio de Fomento, pp. 534-536.
- ESCRIBANO, J. y VALERO, D.E. (2016): Plantear una investigación en desarrollo local. NOGUERA, J. (Ed.): *La visión territorial y sostenible del desarrollo local. Una perspectiva multidisciplinar. Volumen II: Sociedad, gobierno, métodos y herramientas*, Brasilia: Sebrae; Valencia: Universidad de Valencia, pp. 167-188.
- GRUPO DE ANÁLISIS SOBRE LOS TERRITORIOS RURALES (GATER) (2015): Hacia nuevas políticas de desarrollo territorial en las áreas rurales de la Comunidad Valenciana: incentivos territoriales, servicios públicos y gobernanza. ROMERO, J. y BOIX, A. (Eds): *Democracia desde abajo. Nueva agenda para el gobierno local*. Publicaciones Universitat de Valencia. Colección Desarrollo Territorial. Serie Estudios y Documentos, 17, pp. 355-382
- BEL, P. y AUSIN, M. (2007). Contribución de las sociedades cooperativas al desarrollo territorial. *REVESCO*, nº 92, p. 41-71.

- BEL, P. y CABALEARO, M. J. (2002). La sociedad cooperativa: fórmula empresarial idónea para el desarrollo rural endógeno y sostenible. Estudios Agrosociales y Pesqueros, nº 194, p. 9-25.
- PEDROSA, C. y GARCÍA, E. (2011). El gobierno de la sociedad cooperativa como base de la cohesión social: el caso de una sociedad cooperativa agraria. REVESCO, nº 106, p. 7-32.
- RUIZ, I. y MARTÍN, V. M. (2013). Cooperativas agroalimentarias e impacto de su estrategia en el desarrollo rural: análisis cualitativo en Castilla-La Mancha. REVESCO, nº 111, p. 137-158.